

Valutakursens påverkan inom internationell handel

Hur hanterar internationella företag valutakursförändringar?

Kristoffer Lintunen

Examensarbete för tradenom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för företagsekonomi

Vasa 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Kristoffer Lintunen

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Vasa

Inriktning: Internationell handel

Handledare: Jörgen Strid

Titel: Valutakursens påverkan inom internationell handel. Hur hanterar internationella företag valutakursförändringar?

Datum: 29.04.2024 Sidantal: 28

Abstrakt

Valutakurser spelar en nyckelroll i den globala handeln genom att påverka företagens kostnader, intäkter, lönsamhet och konkurrenskraft. Förändringar i dessa kurser kan direkt påverka import- och exportkostnader samt konkurrenspositionen på den internationella marknaden. I takt med den ökande globaliseringen blir förståelsen för valutakursens inverkan på företagens framgång allt viktigare.

Detta examensarbete undersöker den betydelse valutakurser har för små- och medelstora företag som bedriver internationell handel och verkar på olika världsmarknader. Förändringar i valutakurser är av avgörande betydelse för företagens ekonomiska prestanda och lönsamhet, särskilt för SME-företag som ofta saknar resurser och kompetens för att hantera valutarisker på ett effektivt sätt.

Med det ovannämnda problemområdet som utgångspunkt var syftet med studien att utforska hur dessa företag hanterar riskerna förknippade med kursförändringarna och för vilka grunder de valde de lämpligaste säkringsstrategierna. Genomförandet av min forskning utfördes med hjälp av en kvalitativ forskningsmetod, i form av två semistrukturerade intervjuer med företag som bedriver internationell handel. Urvalet av företag gjordes noggrant baserat på deras lämplighet för studien, vilket resulterade i exporterande företag inom tillverkningssektorn.

Resultaten av den empiriska undersökningen ger en tydlig inblick i de utmaningar som företagen möter, inklusive svårigheterna med att förutse valutakursförändringar och osäkerheten kring att välja de lämpligaste säkringsstrategierna. En central slutsats är att företagen aktivt arbetar med att minimera sina valutarisker genom olika metoder som till exempel terminer och swapar. Trots vissa skillnader i tillvägagångssätt mellan företagen visar forskningen att en aktiv riskhantering är avgörande för att minimera de potentiella negativa konsekvenserna av valutafluktuationer.

Språk: svenska

Nyckelord: valutarisk, valutakurs, SME-företag, internationell handel, terminer

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Kristoffer Lintunen

Koulutus ja paikkakunta: Liiketalous, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto: Kansainvälinen talous

Ohjaaja: Jörgen Strid

Nimike: Valuuttakurssien vaikutus kansainväliseen kauppaan. Miten kansainväliset yritykset käsittelevät valuuttakurssimuutoksia?

Päivämäärä: 29.04.2024 Sivumäärä: 28

Tiivistelmä

Valuuttakurssit ovat avainasemassa ulkomaankaupassa vaikuttaen yritysten kustannuksiin, tuloihin, kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. Näiden kurssien muutokset voivat suoraan vaikuttaa tuonti- ja vientikustannuksiin sekä kilpailuasemaan kansainvälisillä markkinoilla. Maailmanlaajuisen globalisaation lisääntyessä, ymmärrys valuuttakurssien vaikutuksesta yritysten menestykseen kasvaa entisestään.

Tämä opinnäytetyö tutkii valuuttakurssien merkitystä pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka harjoittavat kansainvälistä kauppaa ja toimivat eri maailmanmarkkinoilla. Valuuttakurssien muutokset ovat ratkaisevassa asemassa yritysten taloudellisen suorituskyvyn ja kannattavuuden kannalta, erityisesti pk-yrityksille, jotka usein kärsivät resurssien ja osaamisen puutteesta valuuttariskien tehokkaassa hallinnassa.

Edellä mainitun ongelma-alueen pohjalta tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten nämä yritykset käsittelevät kurssimuutoksiin liittyviä riskejä ja millä perusteilla he valitsivat sopivimmat suojausstrategiat. Tutkimukseni toteutettiin käyttämällä laadullista tutkimusmenetelmää, joka sisälsi kaksi puolistrukturoitua haastattelua kansainvälistä kauppaa harjoittavan yritysten kanssa. Yritysten valinta tehtiin huolellisesti niiden soveltuvuuden perusteella tutkimukseen, mikä johti vientiyrityksiin tuotantosektorilta.

Empiirisen tutkimuksen tulokset antavat selkeän käsityksen niistä haasteista, joita yritykset kohtaavat, mukaan lukien vaikeudet ennustamaan valuuttakurssien muutoksia ja epävarmuus sopivimpien suojausstrategioiden valinnassa. Keskeinen johtopäätös on, että yritykset työskentelevät aktiivisesti minimoidakseen valuuttariskinsä eri menetelmien avulla, kuten termiinit ja swapit. Vaikka yritysten lähestymistavoissa on joitain eroja, tutkimus osoittaa, että aktiivinen riskienhallinta on ratkaisevan tärkeää valuutan vaihteluiden mahdollisten negatiivisten vaikutuksen minimoimiseksi.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: valuuttariski, valuuttakurssi, pk-yritys, kansainvälinen kauppa, termiinit

BACHELOR'S THESIS

Author: Kristoffer Lintunen

Degree Programme: Business Administration, Vasa

Specialisation: International Business

Supervisor: Jörgen Strid

Title: The impact of exchange rates in international trade. How do international companies manage exchange rate fluctuations?

Date: 29.04.2024 Number of pages: 28

Abstract

Exchange rates play a key role in global trade by affecting companies' costs, revenues, profitability, and competitive advantages. Changes in these rates can directly impact import and export costs as well as the competitive position in the international market. With increasing globalization, understanding the impact of exchange rates on companies' success becomes increasingly important.

This thesis examines the significance of exchange rates for small and medium-sized enterprises engaged in international trade and operating in various global markets. Changes in exchange rates are crucial for companies' economic performance and profitability, especially for SME's that often lack the resources and expertise to effectively manage currency risks.

Based on the above-mentioned problem area, the purpose of the study was to explore how these companies manage the risks associated with exchange rate fluctuations and on what basis they choose the most appropriate hedging strategies. The research was conducted using a qualitative research method, consisting of two semi-structured interviews with companies engaged in international trade. The selection of companies was made carefully based on their suitability for the study, resulting in exporting companies in the manufacturing sector.

The result of the empirical research provides a clear insight into the challenges faced by companies, including the difficulties in predicting exchange rate fluctuations and the uncertainty in selecting the most suitable hedging strategies. A key conclusion is that companies actively work to minimize their currency risks through various methods such as forwards and swaps. Despite some differences in approaches among the companies, the research shows that active risk management is crucial for minimizing the potential negative consequences of currency fluctuations.

Language: swedish

Key words: currency risk, exchange rate, SMEs, international trade, forwards

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Problemområde.....	1
1.3	Syfte.....	2
1.4	Forskningsfrågor	2
1.5	Avgränsning.....	3
2	Metod	3
2.1	Undersökningsmetoder.....	3
2.1.1	Kvalitativ metod	5
2.1.2	Kvantitativ metod	5
2.2	Val av metod och utförande.....	6
2.3	Validitet	7
2.4	Etiskt övervägande.....	8
3	Teoretiska perspektiv på valutariskhantering	9
3.1	Valutamarknaden och växelkurssystem.....	9
3.2	Flytande och fast växelkurs	10
3.3	Valutarisk.....	11
3.4	Valutaexponering.....	12
3.5	Valutasäkringsstrategi.....	13
3.6	Interna valutasäkringsmetoder	14
3.6.1	Netting.....	14
3.6.2	Matchning.....	14
3.7	Externa valutasäkringsmetoder.....	14
3.7.1	Terminer.....	15
3.7.2	Swapar.....	15
3.7.3	Optioner	15
4	Företagens hantering av valutarisker	16
4.1	Företagspresentation.....	16
4.2	Valutaexponering.....	17
4.3	Valutasäkringsstrategier.....	18
5	Resultatanalys	21
5.1	Exponering	21
5.2	Utmaningar	22
5.3	Säkringsstrategier	23
6	Diskussion och sammanfattning	24
7	Litteraturförteckning.....	27

1 Introduktion

Detta kapitel innefattar en inledande bakgrund till valutakursernas betydelse för företag som bedriver internationell handel. En inledande introduktion till forskningens problemområde lyfts fram. Ytterligare presenteras relevanta forskningsfrågor, syftet samt undersökningens avgränsning.

1.1 Bakgrund

Valutakursen spelar en avgörande roll inom utrikeshandeln och påverkar ett flertal olika aspekter av den globala affärsverksamheten mellan länderna. Förändringar i dessa kurser kan ha omfattande konsekvenser för ekonomier och företag över hela världen. Eftersom den internationella handeln utgör en avsevärd del av världsekonomin, är denna forskning av stor relevans och förståelsen bakom det hela, är avgörande för att förutsäga potentiella företags och länders påverkningar. För att kunna förstå detta koncept som en helhet måste vi i första hand ta reda på vad det är som påverkar växelkurserna. Dessutom bör vi fördjupa oss i vilka risker detta medför företagen, samt redogöra för på vilka sätt de bekämpar denna osäkerhet som förknippas med valutornas fluktuation.

Den komplexa världen gällande internationell handel samt företags globala expansion har alltid väckt mitt intresse, vilket är anledningen till att jag valt detta ämne som examensarbete. Nuförtiden är det allt vanligare att företag expanderar utomlands, vilket bara stärker ämnets relevans. Empiriska delen av denna undersökning kommer att behandla valutakursens betydelse för internationella företag, med fokus på hur de bäst lyckas med att hantera potentiella risker som uppstår.

1.2 Problemområde

De flesta företag som är internationellt verksamma gör det av en och samma anledning, det vill säga lönsamheten, konkurrenskraften och möjligheten att ekonomiskt växa. Då ett företag väljer att bedriva internationell handel, uppkommer många utmaningar och faktorer som bör tas i beaktandet. Problemområdet i denna forskning kommer att vara hur små och medelstora företag hanterar påverkan av valutakurser när de verkar på utländska marknader. I dagens läge underskattar alltför många SME-företag sin valutarisk, visar en

studie som utfördes av Nordea (2021a). Studien framhäver att särskilt små- och medelstora företag, framför allt i Norden, drabbats utav stora valutakursförändringar under pandemin. Hela 70 % av SME-företag, endast i Sverige, såg ekonomiska förluster vilka hade en stor inverkan på företagets likviditet. Undersökningen kom fram till att de största utmaningarna var helt enkelt en saknad kompetens, vilket hela 47 % av respondenterna svarade. Denna studie bevisar ytterligare räckvidden på problemet och varför det lönar sig att hantera dessa risker.

1.3 Syfte

Syftet med min forskning är att undersöka hur valutakurserna påverkar den internationella handeln och mer specifikt hur SME-företag som tillämpar utrikeshandel, hanterar påverkan av valutakurser då de verkar på världsmarknaden. Målet med denna undersökning är att få en bättre överblick över vilka strategier och metoder som kan utnyttjas på det mest framgångsrika sättet möjligt. Ser man en stor skillnad mellan företagen, vad gäller exponeringen mot risker samt tillvägagångssättet för valet av säkringsstrategier? Jag önskar även ge en inblick i hur detta påverkar företagets ekonomiska prestanda så som intäkter/kostnader samt lönsamhet.

1.4 Forskningsfrågor

Med hjälp av detta examensarbete ämnar jag besvara dessa frågor nedan. Relevant teoretisk bakgrund kring ämnet, kopplad till min empiriska analys, kommer redogöra för resultatet.

- 1. Hur hanterar små- och medelstora företag valutakursrisker vid internationell handel?**
- 2. För vilka grunder väljer företagen de lämpligaste valutasäkringsstrategierna?**

1.5 Avgränsning

Eftersom ämnet valutakurser är ett relativt brett område, har jag valt att koncentrera mig på företagens valutarisker som uppkommer då de utför affärer med utlandet. Utöver detta kommer min forskning behandla små- och medelstora företag i Finland, vilket utesluter multinationella företag. Texten kommer behandla finska exportföretag som hanterar valutarisken på ett direkt sätt. Företagens transaktions- och omräkningsrisk kommer ligga i fokus vad gäller valutaexponeringen.

2 Metod

I detta kapitel introduceras forskningens metodval som kommer att vara grunden till utförandet av den empiriska delen. Diskussion kring begreppet undersökningsmetoder samt ledande faktorer till det slutliga metodvalet tas även upp. Erhållen datainsamling analyseras på basen av hur det skett och dess relevans till besvarandet av studiens forskningsfrågor.

2.1 Undersökningsmetoder

Holme och Solvang (1997) påpekar att metodik är någonting som för många kan verka som ett mycket främmande och obekant verktyg inom skrivprocessen. Ytterligare menar de att grundkunskaperna inom detta ämne är oerhört viktiga och rent ut av en nödvändighet inom forskning och avhandlingar. Som ovan nämnt, är kunskaperna inom metodik ett verktyg/redskap som lägger grunden till framgången av forskningsarbetet. Användningen av olika metoder kan utnyttjas på olika sätt, vilket i sin tur är avgörande för att begripa de förhållanden som strävas till att undersökas. En metod är ett verktyg och tillvägagångssätt för att lösa problem och nå fram till ny kunskap, vilket bör uppfylla en del krav för att kunna tillämpas inom ett forsknings- och utvecklingsarbete. De kraven som författarna framför, redogörs för i de fyra punkterna nedan. (Holme & Solvang, 1997).

- Det måste finnas en överensstämmelse med den verklighet som undersöks. Detta ser till att metoden anpassas till kontexten den tillämpas på. Utöver detta, är säkerställandet av överensstämmelsen en avgörande faktor för undersökningens

relevans, trovärdighet, samt användbarhet inom specifikt område. Dessutom undviker detta felaktiga slutsatser och potentiell förvrängning av forskningen.

- Ett systematiskt urval av information bör göras. Denna grundläggande princip inom vetenskaplig forskning fokuserar på metoden för vilken typ av information eller data samlas in i forskningen. Genom att inkludera rätt principer för ett systematiskt urval ökar sannolikheten för resultatets tillförlitlighet.
- Informationen bör utnyttjas på bästa möjliga sätt. Detta begrepp innebär att den samlade informationen måste användas både effektivt och meningsfullt för att uppfylla forskningens syfte. Genom ett kritiskt tankesätt, i samband med medvetenheten om hur varje del av den insamlade information kan bidra till att både forma och stödja forskningsresultatet, är ett grundläggande element för en framgångsrik metod.
- Det presenterade resultatet ska kunna kontrolleras och granskas av andra. Aspekter så som datainsamlings- och analysmetoder, urvalet, och eventuella andra steg bör göras på ett så tydligt och transparent sätt som möjligt. Tillgängligheten av forskningsdata är även viktigt, eftersom det möjliggör och säkerställer granskningen av resultaten. Resultatet bör också redogöras så tydligt som möjligt, vilket underlättar tolkningen och möjliggör bedömningen för analysens slutsatser. Inkluderandet av möjliga begränsningar eller andra faktorer som kan påverka forskningen på olika sätt, påverkar även förutsättningarna inför granskningen. Dessutom ska resultaten kunna bidra till ny kunskap och möjligheten för vidare forskning kring ämnet. Fortsatt diskussion och utveckling inom ämnesområdet är mycket önskvärt.

Forskningsmetoden bör som utgångspunkt väljas från den specifika informationen som ska undersökas. Inom forskningsmetodik brukar man skilja mellan kvantitativa och kvalitativa metoder. Dessa så kallade arbetsredskap kan användas på olika sätt och respektive har både sina styrkor och svagheter, då det kommer till användningen av dem i forskningssyfte. I regel förekommer det ofta situationer där båda metoderna kunde vara användbara, medan det i andra fall är tydligare skillnader för vilken metod som skulle passa bäst. Trots att dessa klassificeras som olika tillvägagångssätt har de ofta inslag utav varandra, vilket

vidare stärker vikten av en tydlig klargöring utav forskningsmetoden. (Patell & Tebelius, 1987).

2.1.1 Kvalitativ metod

En forskningsmetod som tillämpar ett kvalitativt angreppssätt uppmärksammar forskarens uppfattningar och tolkningar av den samlade informationen. I dessa fall är det rätt så vanligt med tolkningar av motiv, sammanhang och koppling till den teoretiska referensramen för forskningen. Med hjälp av kvalitativ metod försöker man både förstå och beskriva fenomen, samtidigt som man ger mening åt potentiella resultat. Ett av kännetecknen till denna metod är att gå in på djupet inom det specifika ämnet, i stället för att bara röra ytan. Detta kan man ofta se, då flera kvalitativa studier begränsar mängden på sina undersökningsenheter, vilket i sin tur skapar en djupare helhetsbild av forskningsresultatet. (Svensson & Ahrne, 2015).

Patell och Tebelius (1987) menar att den kvalitativa forskningen förutsätter ett så kallat inifrån-perspektiv, vilket upplyser forskarens egen erfarenhet och värderingar, som verktyg för att skapa en närmare relation till undersökningsobjektet. Orsaken bakom detta är för att skapa en tydligare bild av situationen då det kommer till varje undersökningsenhet. Denna typ av metod skapar en personlig koppling mellan forskaren och det som undersöks. Flexibilitet är också en av de främsta faktorerna gällande kvalitativ metod. Genom ett flexibelt anpassningssätt och planering, samt det personliga förhållandet gentemot undersökningsobjektet, byggs en god grund upp för tolkningens relevans och tillförlitlighet. Datainsamlingen inom kvalitativ forskning sker ofta genom intervjuer av olika slag. Det kan handla om till exempel strukturerade eller semistrukturerade intervjuer. Fallstudier kan även kategoriseras som en kvalitativ undersökning, eftersom dess studie omfattar en mycket djupgående undersökning utifrån ett begränsat antal fall. (Patell & Tebelius, 1987).

2.1.2 Kvantitativ metod

Denna forskningsmetod, tillskillnad från den ovannämnda kvalitativa metoden, anpassar ett mer systematiskt förhållningssätt i samband med att lägga fokus på mätningen av numeriska data och statistisk analys. Några utmärkande drag för den kvantitativa metoden

är att den bland annat är jämförelsevis mer systematisk och strukturerad, vad gäller upplägget. En forskning som sker med kvantitativa metoder brukar ofta dra allmänna slutsatser och kan i vissa fall ge rätt så generaliserade resultat. Datainsamlingen inom kvantitativ forskning sker ofta genom till exempel enkäter och frågeformulär, från vilka svaren analyseras från ett statistiskt perspektiv. (Holme & Solvang, 1997).

Valet av den önskade kunskapen man eftersträvar inom en forskning, är oftast den som vägleder forskaren till det slutliga metodvalet. Ifall informationen som sökes, ämnar att både beskriva och förklara ett fenomen, är en kvantitativ bearbetningsmetod mycket lämplig. Som centralt drag för denna metod är ett så kallat utifrån-perspektiv som antagningssätt. Det vill säga, att försöka uppnå en viss nivå av objektivitet, vad gäller informationssamlingen. Detta i sin tur, skapar en grund för jämförelse av olika värden, vilket fungerar som en god förutsättning för den kvantitativa analysen. (Patell & Tebelius, 1987).

2.2 Val av metod och utförande

I detta examensarbete har jag använt mig av en kvalitativ forskningsmetod. Orsaken till detta är att jag ansåg denna metod passa bäst till forskningens ändamål. En kvalitativ forskning lyckas ofta skapa en närmare relation och kontakt med forskningsobjektet, vilket i sin tur möjliggör en jämförelsevis mer djupgående insyn inom forskningsämnet. Dessutom skapar den kvalitativa metoden en mer flexibel process, med möjligheten för anpassning kring potentiella förändringar under metodens lopp. (Svensson & Ahrne, 2015).

Sättet jag valde att utföra min kvalitativa forskningsmetod var i form av semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerad intervju innebär en intervju med på förhand utvalda frågor, som fungerar som ett sorts stöd under intervjuskedet. Fördelen med dessa är att det öppnar möjligheten för fortsatt diskussion och följdfrågor, i stället för att strikt behöva följa en särskild ordning. Utöver detta, skapar den semistrukturerade intervjumetoden en öppnare diskussion som är lättare att styra i önskad riktning. (Svensson & Ahrne, 2015).

Jag utförde två kvalitativa semistrukturerade intervjuer med olika företag. Valet av intervjuobjekt gick ut på att hitta för min studie lämpliga finska SME-företag som bedriver

utrikeshandel. Respondenterna valdes noggrant och utifrån deras affärsverksamhet, som i detta fall blev exporterande företag inom tillverkningssektorn. Min ursprungliga plan var att intervjua tre företag för att skapa en djupare analys kring forskningsproblemet, men i slutändan på grund av både hinder och tidsbrist från det tredje företaget, beslöt jag mig för att utföra analysen på basen av de två respondenterna som hade möjligheten att ställa upp. Jag började med att i god tid mejla över intervjufrågorna samt tankeställningarna jag hade kring ämnet. På detta sätt lyckades företagen bekanta sig med vad intervjun i stort sett skulle handla om.

Själva intervjuerna skedde via applikationen Microsoft Teams, vilket underlättade processen en hel del, eftersom det möjliggjorde kommunikation på distans, i stället för fysisk närvaro. Genom att utföra forskningsmetoden på distans, blir det både lättare att bestämma tidpunkt för intervjun, och mängden företag som potentiellt skulle kunna ställa upp ökar märkvärdigt. Intervjuerna spelades in med respondenternas godkännande, för att sedan kunna transkriberas och vidare analyseras. Transkriberingen var en ytterst viktig faktor eftersom jag under skrivprocessens lopp kunde gå tillbaka till transkriberingen för att återigen sammankoppla det som blivit sagt på ett mycket smidigt sätt. Nuförtiden är transkribering via olika datorprogram ett mycket effektivt sätt att utföra den på. Personligen använde jag mig av datorprogrammet Word, som automatiskt lyckades transkribera intervjuerna åt mig. Efter allt detta kunde jag påbörja analyseringen av intervjuerna för att vidareutveckla min undersökning.

2.3 Validitet

I mitt examensarbete har jag ägnat stor uppmärksamhet till forskningsmetodens validitet och tillförlitlighet. Enligt Bell och Waters (2018) är det viktigt att noggrant granska den metod som används för att samla in information för att bedöma dess tillförlitlighet och giltighet. Forskningsresultatens pålitlighet spelar en avgörande roll på basis av hur insamlingsmetoden ägt rum. Eftersom jag valt en kvalitativ metod i mitt arbete, har tillförlitligheten varit en aspekt som behövt särskild uppmärksamhet. Jämförelsevis kan forskningens tillförlitlighet stärkas genom att använda kvantitativa metoder så som data och statistik, men inom kvalitativa forskningsfall är detta inte alltid en möjlighet. (Bell & Waters, 2018).

Trots detta har jag strävat till att säkerställa mina resultat med hjälp av både respondenternas svar och teoretiskt material så trovärdigt som möjligt. Genom att ha gett respondenterna tillgång till frågeställningarna förknippat med mitt ämne, har det resulterat i mycket intressant diskussion. Resultatet skulle ha bidragit till en även högre grad av validitet, ifall jag skulle haft möjligheten att intervjua ännu fler respondenter. Sannolikt skulle resultatet blivit aningen djupare och skapat grunden för en alltmer genomgripande diskussion kring ämnet.

2.4 Etiskt övervägande

Svensson och Ahrne (2015) hävdar att forskningsetiska principer noggrant bör övervägas under utförandet av undersökningen. Faktorer så som bevarandet av respondenternas integritet och rättighet hör till så kallade goda forskningsetiska principer. På grund av detta är det oerhört viktigt att samtycket gällande etiska frågeställningar uppfylls under hela forskningsskedet. Hur detta i praktiken fungerar är att säkerställa väsentlig information gällande utförandet av forskningsmetoden som i mitt fall råkade vara kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Det är viktigt att de intervjuade på förhand blir informerade om vad forskningen ska gå ut på och dess frivillighet samt potentiell anonymitet kring deltagandet. (Svensson & Ahrne, 2015).

I det skedet som jag kontaktade potentiella intervjukandidater såg jag till att speciellt nämna forskningens tillvägagångssätt, i samband med all väsentlig information de skulle behöva samt frivilligheten och alternativet att delta anonymt i undersökningen.

3 Teoretiska perspektiv på valutariskhantering

I detta kapitel behandlas viktiga teoretiska riktlinjer som är kopplade till arbetet som en helhet, vilket ytterligare kommer ge läsaren en tydligare bild av ämnet.

3.1 Valutamarknaden och växelkurssystem

För att kunna förstå de risker som är förknippade med valutakursförändringar mellan företag som bedriver internationell handel, måste vi först och främst ta en titt på själva valutamarknaden. Denna komplexa marknad som utgör en ytterst viktig del av vårt samhälles finansiella system, underlättar både internationell handel och investeringar, genom att skapa en arena för omvandlingen av en valuta till en annan. Det rör sig om enorma summor vad gäller den dagliga omsättningen på den globalt omfattande valutamarknaden, som är tillgänglig och aktiv dygnet runt. I och med marknadens enorma omfattning, uppkommer även olika risker inom transaktionskedjan, vilket kräver en så säker och effektiv riskhantering som möjligt. (Bergsten & Sandahl, 2013).

Handeln mellan utländska valutor sker mellan flera olika aktörer. Majoriteten består av handel mellan stora banker och finansinstitut sinsemellan, även kallat för interbankmarknaden. Den resterande delen består av valutahandeln mellan banker och dess kunder, till exempel företag eller privatpersoner. Den sistnämnda marknaden kallas för kundmarknaden. De vanligaste transaktionsformerna för genomförandet av valutahandel är genom så kallade swapar, terminer och avista. Tillgången och efterfrågan av olika valutor kan variera stort, vilket man tydligt kan se i de återkommande valutafluktuationerna. Flera experter inom ämnesområdet anser valutamarknaden som relativt volatil, jämfört med andra marknader så som till exempel räntemarknaden. Faktorer som kan påverka en valutas volatilitet kan variera ända från politiska risker och räntenivåer, till storleken på valutareserven samt handels och bytesbalansen. (Andrén, Eriksson, & Hansson, 2003).

Förkortningar av valutor underlättar handeln och är igenkännbara av sina tre bokstäver, varav de två första syftar på landet och den sista vanligtvis på valutans första bokstav. Vissa valutor är överlägset dominerande jämfört med andra och innehar en starkare roll som internationell valuta. USD, EUR, GBP, JPY är några av de vanligaste valutorna som ingår i transaktioner inom valutahandeln. Mellan åren 1989–2013 bestod valutaväxlingar i

samband med affärer som den amerikanska dollarn varit inblandad i, hela 80 % av hela världens valutaväxlingar. Orsaken till detta är för att dollarn fungerar som en så kallad förmedlingsvaluta, dvs. då två parter inom en transaktion inte använder varandras valutor, kan förmedlingsvalutan fungera som en mellanhand för att förenkla processen. (Korhonen, 2016).

Fler av valutamarknadens aktörer har ekonomisk vinning som gemensamt mål, då de ger sig ut på spelplanen. Som tidigare nämnt finns det olika metoder att utföra handeln av dessa valutor, varav den vanligaste metoden förutsätter omedelbar valutaväxling av realtidsväxelkursen, mellan handelspartnerna, vid den exakta tidpunkten för affären. Denna populära och jämförelsevis enkla metod, kallas för spotmarknaden eller avista. Tillskillnad från direkt växling i samband med köpet, kan man även handla valutor till ett visst förutbestämt pris i framtiden, vilket kännetecknas som terminer. Valutahandeln sker mellan så kallade valutapar, vilka handlas i förhållande till varandra. Valutor som det handlas mest av, kallas för stora par och består utav både en basvaluta och en kursvaluta. Valutaparet ger en specifikation på hur många enheter av kursvalutan behövs för att köpa en enhet av basvalutan, vilket i sin tur skapar grunden för växelkursen mellan dessa valutor som påverkar köparens handelsbeslut. (Lahiri, 12.02.2024).

Genom tiderna har olika växelkurssystem använts för att underlätta handeln samt för att reglera valutamarknaden. Före moderniseringen utav dessa system, använde länder guld som bas för valutavärden. Tanken bakom detta stabila växelkurssystem gick ut på att binda fast den egna valutan till en viss mängd guld. Vidareutvecklingen efter andra världskriget lade grunden till etableringen av det så kallade Bretton Woods-systemet, vilket band ländernas valuta till den amerikanska dollarn, som i sin tur var omväxlingsbar till guld. I dagens läge har de flesta länder övergått till flytande växelkurser, vilka bestäms av utomstående faktorer. Dock väljer vissa länder även idag att binda sin valuta, beroende på landets ekonomiska mål och förhållanden. (Jonung & Bordo, 1996).

3.2 Flytande och fast växelkurs

I ett system med fritt flytande växelkurser formas valutakursen på den privata marknaden. Detta innebär att monetära myndigheter så som centralbanker, inte ingriper i valutahandeln med den huvudsakliga avsikten av att direkt påverka kursnivån.

Penningpolitiken påverkar dock växelkursen på andra sätt, så som styrräntan. Centralbanken strävar till att styra räntan med hänsyn till landets inflation, särskilda ekonomiska mål och prisstabiliteten. Detta leder till en oundviklig påverkan av potentiella effekter på växelkurserna, genom ett aningen mer indirekt sätt än direkt valutahandel. USA och euroområdet har låtit sina valutor flyta nästan helt fritt utan valutainterventioner. Trots detta, uppstår emellanåt längre perioder då de reala valutakurserna ser stora svängningar, till och med upp till tiotals procent över den s.k. jämviktskursen. Oförutsägbarheten vad gäller rörliga växelkurser är något affärsvärlden hela tiden bör anpassa sig till. (Korhonen, 2016).

Ett fast växelkurssystem innebär att valutakursen är kopplad till en annan valuta eller valutakorg. Vanligtvis knyts valutan till en stark valuta eller en korg av flera valutor som är betydelsefulla för det egna landets utrikeshandel. Målkursen som den egna valutan är bunden till, tillåter en viss variation på oftast bara några procents kast. Dock, blir centralbankerna emellanåt tvungna till att ingripa, ifall dessa gränser inte hålls. Strategiska åtgärder så som devalvering och revalvering, utförda av centralbankerna i hopp om att justera valutakursen, på grund av faktorer så som till exempel inflation, konkurrenskraft och handelsbalans, är även rådande fenomen. Devalveringen försvagar valutan förhållandevist, medan revalveringen stärker den, gentemot andra valutor. Huvudsyftet med det fasta växelkurssystemet är att främja stabilitet och säkerhet på marknaden, samt undvika regelbundna valutafluktuationer. (Korhonen, 2016).

3.3 Valutarisk

Företag som bedriver regelbunden internationell handel utsätts för olika risker, varav valutarisken är en av de mest väsentliga. Risken är ofta förknippad med framtida händelser i samband med affärer och strategiska beslut. Det gäller att känna igen dessa risker och kunna bekämpa dem på säkrast möjliga sätt. Företagen bör ta i beaktande valutariskerna vad gäller planeringen av investeringar, import och export, budgetering och vid prissättningsbeslut. (Kasanen, Lundström, Puttonen, & Veijola, 1996).

Den huvudsakliga risken företagen vill skydda sig mot är valutaförluster. Fluktuationer i kurserna påverkar värdet av intäkterna och tillgångarna som de får i annan valuta, vilket

kan leda till förluster. Det är mycket vanligt att företag bedriver handel med varandra där transaktionen sker långt i framtiden, vilket skapar enorm osäkerhet. Att skydda sig mot dessa risker är oftast en bedömningsfråga, då det inte alltid är helt solklart och tydligt. Affärer som realiseras längre fram i tiden kan behövas skyddas på andra sätt än kortsiktigare affärer. Dock lönar det inte alltid sig att valutasäkra. Företag med små och jämna valutaströmmar anser ofta att potentiella förluster skulle kvitteras ut med kostnaderna som uppstår för skyddandet mot valutakursförändringar. (Korhonen, 2016)

Det är även värt att uppmärksamma den politiska risken då vi pratar om valutarisker. Dessa två går hand i hand eftersom beslut på politisk nivå, kan påverka valutakursen. Det kan handla om olika slags ekonomiska regleringar så som ändringar i räntor och handelspolitik. Utöver detta, spelar den politiska stabiliteten stor roll och kan leda till oönskad volatilitet bland kurserna. (Butler, 2016).

Beroende på i vilken utsträckning samt graden av valutarelaterade transaktioner vissa företag utövar sin affärsverksamhet, kan de stå inför antingen direkta eller indirekta valutarisker. Som namnet direkt valutarisk tyder, uppkommer det en direkt valutaexponering. Detta innebär transaktioner i främmande/utländsk valuta. Allt från export/import till investeringar och skulder, vilka företagen innehar i den utländska valutan. Indirekta valutarisker förknippas ofta med händelser som inte direkt inverkar i den egna affärsverksamheten. Ett gott exempel på detta är ur ett konkurrens-perspektiv, då konkurrenterna, antingen inhemska eller globala, påverkas av valutakursförändringarna, kan det således ha en indirekt påverkan på marknaden. (Grath, 2004).

3.4 Valutaexponering

Valutarisker brukar kategoriseras enligt följande tre kategorier: transaktions-, omräknings- och ekonomisk exponering. Transaktionsexponeringen innefattar situationer då företaget påverkas utav effekterna av förändringar i valutakurser, i samband med de tillgångar och skulder de har i den utländska valutan. Förändringen i växelkursen kopplad till fordringar (exportkontrakt) och skulder (importkontrakt) medför risken till transaktionsexponeringen på ett mycket direkt sätt. (Papaioannou, 2006).

Om den utländska valutans värde stiger, efter priset man bestämt i avtalet, leder det till att intäkten som företaget får på betalningsdagen, är mindre än vad den skulle varit vid tidpunkten för överenskommelsen. (Suomi.fi, 2021).

Enligt Papaioannou (2006) omfattar omräkningsexponeringen företag vilka utövar verksamhet i flera länder. Risker sker då dotterbolagets värde beaktas i moderbolagets balansräkning, vilket kan orsaka obalans i resultatet på grund av omvandlingen av valuta. Dotterbolagets värde mäts oftast genom exponering av företagets nettotillgångar samt potentiella förändringar i växelkursen. Fastän resultaträkningen, beroende på aktuella redovisningsregler, räknas utifrån den genomsnittliga växelkursen under perioden, används däremot ofta den aktuella växelkursen då det kommer till företagets balansräkning. Därför är det ytterst viktigt att säkra denna omräkningsrisk mycket noggrant. (Papaioannou, 2006).

Den ekonomiska exponeringen avser företagets värde i nuläget, bestämt utav framtida kassaflöden till en följd av fluktuationer inom växelkurserna. I princip kan man koppla den ekonomiska risken till företagets intäkter och kostnader, i relation till påverkningar av växelkursförändringarna. Det är ytterst viktigt för företagen att lyckas identifiera och skilja på dessa olika valutaexponeringar, för att kunna bestämma vilken valutasäkringsstrategi visar sig lämpligast. (Papaioannou, 2006).

3.5 Valutasäkringsstrategi

För att kunna välja vilken valutasäkringsstrategi som passar bäst, bör företaget allra först identifiera graden av potentiell riskexponering. Efter detta är det väsentligt att mäta graden av valutarisk. Det finns olika slags verktyg och metoder för detta, varav Papaioannou (2006) anser VaR (Value-at-Risk) metoden som allmänt omtyckt eftersom företag kan tillämpa denna metod för att bedöma potentiella förluster och risker gällande kursförändringar på längre sikt.

En stor del utav företagen exponeras utav valutarisker utan några som helst strategier för att säkra dem, dvs. de är inte alltid ens medvetna om möjliga risker och problem som kan uppstå. HSBC och FT Remark genomförde en enkät bland närmare 500 finansproffs inom branschen och resultatet som framgick var att hela 70 % utav respondenterna ansåg att otillräcklig valutasäkring inom de två senaste åren hade lett till större förluster än förväntat.

Orsakerna till den otillräckliga valutasäkringen framkom enligt enkäten att vara både tids- och resurskrävande hinder. (Nordea, 2021b).

3.6 Interna valutasäkringsmetoder

Interna valutasäkringsmetoder omfattar åtgärder inom företagets egen organisation, dvs. internt, genom att till exempel justera sina interna processer och strukturer. Dessutom är de interna metoderna relativt lätta att implementera, vilket är orsaken till dess popularitet. Dock krävs det en del marknads- och riskhanteringskunskap för att nå det bästa resultatet. Nedan redogörs för de två huvudsakliga interna valutasäkringsmetoderna. (Monex USA, u.d.).

3.6.1 Netting

Denna metod används ofta utav större företag som regelbundet behandlar flera omfattande transaktioner samtidigt. Processen bakom detta går ut på att utjämna eller kompensera flera transaktioner inom samma valuta. På detta sätt undviker företaget risker, genom att låt oss säga utjämna en specifik kostnad med en annan intäkt, av transaktioner involverande samma utländska valutapar. (Monex USA, u.d.).

3.6.2 Matchning

Denna metod grundar sig i att para ihop kassaflöden utav samma valuta. Dessa transaktioner som blir matchade, är ofta av liknande storlek, i syfte för att underlätta processen. Transaktionerna består utav en köp- och försäljningstransaktion. Matchning kan vara mycket effektivt om gjort på rätt sätt och metoden möjliggör även uppbyggandet av fler transaktioner på bägge sidorna, vilket slutligen matchas ut. (Monex USA, u.d.).

3.7 Externa valutasäkringsmetoder

Flera företag vänder sig till externa aktörer för att skydda sina affärer mot valutaexponeringen. Orsaker bakom detta är allt från otillräcklig kunskap inom ämnet, till en mer osäker och svårbedömd marknad i samband med oförutsägbara ränte- och inflationsökningar. Det ger en viss säkerhet att låta utomstående aktörer så som banker, handskas med valutasäkringen. (Danske Bank, 2022).

3.7.1 Terminer

Med hjälp av valutatermin som riskhanteringsstrategi, lyckas företag undvika osäkerheten kring potentiella valutakursförändringar. Det går ut på att antingen köpa eller sälja en viss mängd valuta vid ett framtida datum, till ett överenskommet pris i nuläget. Avtalad kurs bestäms utifrån aktuell marknadskurs vid specifik tidpunkt. Företag lyckas således låsa sina affärer, vilket skapar enorm trygghet kring handeln. Trots den fastställda kursen som avtalats om, uträknas marknadskursen med tillägg för ränteskillnader mellan de olika valutorna gällande transaktionen. (Swedbank, 2019a).

3.7.2 Swapar

Genom så kallade valutaswapar kan företag byta valutor under en bestämd tidsperiod, till en på förhand bestämd växelkurs. Dessa valutaswapavtal kan vara mycket användbara när ett företag förutser en framtida affärshändelse och behöver den aktuella handelsvalutan för betalning. Denna metod eliminerar behovet av att vara tvungna att valutaväxla vid två tillfällen, vilket ytterligare minskar risken. (Swedbank, 2019b).

3.7.3 Optioner

Till skillnad från valutaterminer som är bindande, brukar valutaoptioner inneha en viss flexibilitet. Optioner ger företaget möjligheten att både köpa och sälja en viss mängd valuta i framtiden, till en bestämd växelkurs. Köparen drar ofta nytta utav denna metod eftersom säljaren alltid innehar skyldigheten i transaktionen. Detta innebär att köparen har rättigheten att välja den mest fördelaktiga växelkursen inom affären. Ett exempel på detta är ifall den framtida växelkursen stigit sedan optionsavtalet, på ett sätt som drabbar köparen negativt, kan företaget utnyttja sin rättighet att utföra handeln till det ursprungliga, mer ekonomiskt gynnsamma priset. Företag som väljer att inte utnyttja dessa rättigheter, betalar dock i varje fall en premie för optionen. (SEB, u.d.).

4 Företagens hantering av valutarisker

I detta kapitel kommer forskningsresultatet presenteras, vilket kommer ligga som grund för analysen och slutsatsen av arbetet. Kapitlet inleds med en kort introduktion av företagen, samt hur deras valutariskhantering ser ut i praktiken. Arbetets empiriska del fokuserar på valutaexponering och valutasäkringsstrategier hos de intervjuade företagen.

4.1 Företagspresentation

Företag 1

KWH-Group är ett finskt familjeföretag som grundades år 1984. Koncernen omfattar fyra affärsgrupper, varav denna intervju fokuserar på koncernens dotterbolag inom tillverkning, det vill säga Mirka Oy och Prevox Oy Ab. Mirka specialiserar sig på utvecklingen och tillverkningen av slipmaterial/slipprodukter, medan Prevox verkar inom plastbranschen med fokus på tillverkningen av vattenlås. Bägge företagens produktion befinner sig på västkusten i Nykarleby och fungerar som koncernens producerande verksamhet. Strukturmässigt befinner sig så gott som all produktion i Finland, bortsett från en liten del av produktionen gällande en av Mirkas nischprodukter, vilket ligger i Italien. Intervjuobjektet som valde att ställa upp på denna intervju, ansvarar över hela koncernens redovisning, vilket bidragit till en mycket tydlig och klar bild över dotterbolagens ekonomiska situation, speciellt vad gäller valutariskhanteringen.

Företagen bedriver mycket aktivt utrikeshandel och handskas regelbundet med utländska valutor. De främsta verksamhetsområden/marknaderna där deras försäljning sker är i Europa och i USA. Handeln i Europa omfattar bland annat Tyskland och Storbritannien, medan den absolut största marknaden utanför Finland ligger i USA. Importen och exporten utgör den största delen utav företagets internationella transaktioner, varefter transaktioner så som faktureringen av ledningsavgifter (Management Fee's) tas ut av utländska dotterbolag för upprätthållningen av vissa stödfunktioner. Vissa utländska bolag har dessutom finansiering från Finland, vilket leder till lån och till dess tillhörande ränta.

Företag 2

Företag 2 som valt att hålla sig anonyma i denna undersökning är ett finskt företag som verkar inom tillverkningen av skogsmaskiner. Deras tillverkning består av både skördare och skotare, samt olika aggregat till skördarna. Produktionen sker vid företagets fabrik och deras skogsmaskiner används i många länder runt om i världen. Företaget bedriver aktivt utrikeshandel i både Europa och i Nordamerika. De utländska valutorna inom Europa som de handskas mest med är SEK och DKK, medan USD och CAD står för de nordamerikanska valutorna. Som intervjuobjekt hade jag äran att ställa mina frågor till företagets ekonomichef.

4.2 Valutaexponering

Företag 1 anser absolut att valutakursförändringar kan ha en stor påverkan på företaget. Den allra största påverkan ser de i samband med handeln i USD, eftersom majoriteten av deras försäljning sker där. Företagets resultat kan i värsta fall kasta med flera miljoner beroende på läget med US-dollarkursen. Som ett praktiskt exempel på detta är Mirka som ofta gör sina prislistor för nästan ett år i taget i exempelvis USD. Detta leder till att de amerikanska dotterbolagen säljer enligt denna prislista, varefter Finland fakturerar av det amerikanska dotterbolaget i dollar. Så med andra ord bär moderbolaget, i detta fall Mirka, hela valutakursrisken eftersom det utländska dotterbolaget hela tiden får spela i sin egen valuta. Risken ligger därmed i en potentiell försämrad kurs, vilket i sin tur leder till lägre intäkter i EUR än vad förväntat. Företag 2 ser även valutakursförändringarna som en väsentlig faktor inom deras internationella handel. Valutaexponeringen sker till största del i transaktionskedet. Företagets försäljnings- och inköpstransaktioner är vad som främst påverkas utav de rörliga valutakurserna.

Den största gemensamma risken för de intervjuade företagen verkar vara ovetskapen vad pengarna egentligen kommer vara värda när betalningen sker. Orsaken till detta är eftersom tiden mellan avtalet och själva transaktionen i viss mån kan vara rätt så lång.

Företag 1 antyder att betalningstider på ca en månad oftast inte hinner leda till större kursförändringar, medan risken däremot ökar desto längre betalningstiden dröjer. De största praktiska valutariskerna ligger i deras dotterbolags kundfordringar i utländsk valuta, vilket betyder att ifall valutan försvagas, minskar det finska företagens fordringar i värde likaså. Att få hem pengarna från dotterbolagen, till exempel som fordringar i form av lån- och kreditåterbetalningar, kan visa sig vara en utmaning och kan i värsta fall dröja upp till ett halvt år eller längre, beroende på om bolaget har finansieringsproblem eller dylikt.

Företag 2 motiverar även valutariskerna som en faktor varför vissa av företagens potentiella kunder väntar eller rent av avstår med att göra affärer med dem. Detta påvisar utmaningen i osäkerheten kring dessa kursförändringar och till vilken grad det kan påverka ett företags framgång.

4.3 Valutasäkringsstrategier

Bägge företagen har upplevt konsekvenserna av oväntade valutakursrörelser inom deras internationella verksamhet och använder sig av olika sorts metoder och strategier för att försöka bekämpa dessa risker så bra de kan. Förmågan att kunna använda rätta säkringsverktyg vid rätt tillfälle kan visa sig vara svårare än förväntat. Företag 2 har i någon mån sett både sämre och bättre resultat än väntat från försäljning eller inköp samt vid kassatransaktioner. Företagets största utmaningar när det kommer till valutariskhanteringen är att kunna förutspå hur kurserna kommer att utvecklas och särskilt när kassatransaktionen kommer att ske. I samband med att inte veta när kassatransaktionen kommer ske, uppkommer utmaningen av att planera hur länge det lönar sig att valutasäkra transaktionen, eftersom det även kan bli rätt så dyrt att upprätthålla.

Företag 1 har likaså sett konsekvenserna utav valutakursförändringarna och har även upplevt båda sämre och bättre resultat än förväntat. Deras strategi är uttryckligen betonad på att prioritera säkerhet mer än snabbvinster, vilket resulterar i att de emellanåt även skyddar så att det leder till en förlust. Företagets största utmaning vid hantering av dessa risker är hur stora kassaflödena kommer att vara. Eftersom kassaflödet är en uppskattning om hur mycket det kommer att vara och om företagens policy till exempel säger att de bör

skydda 80 procent av kassaflödet, gör de förstås terminer enligt det. I situationer då företaget inte uppnår det eftersträvade kassaflödet, skulle detta i sådana fall innebära att de över skyddat och då har det kostat helt i onödan. Motsatsen skulle vara om företaget sålt mycket mer än förväntat, vilket skulle leda till att det kommer in mycket kassaflöden som inte alls är skyddade. Förutom storleken på kassaflödet, är tajmingen den andra väsentliga utmaningen för företag 1. I deras fall förfaller terminerna en gång i månaden och följer vi deras policy på 80 procent, skulle det innebära att om företaget säljer för tio miljoner dollar i år, så skyddar de åtta miljoner dollar, och det förfaller jämnt under året en gång i månaden. Problemet blir att kassaflödena inte riktigt kommer in på det viset, det vill säga pengarna kommer inte alltid in eller ut i samma takt. För att eliminera problemet skulle man vara tvungen att göra terminer för varje affär, vilket i praktiken skulle bli alldeles för krångligt och omöjligt att hantera. Därför får de nöja sig med att göra ett sorts medeltal av deras internationella affärer.

Före val av säkerhetsinstrument bör företagen noggrant planera och identifiera framtida risker vid deras affärer. När företagen planerar sin budget inför kommande år, berättar varje bolag hur mycket de tror att de kommer att sälja. Exempelvis för företag 1, planerar de hur mycket de kommer att sälja i till exempel USD och GBP. Denna fas ingår i förberedelser inför implementeringen av säkerhetsinstrument. Efter att företaget har planerat sin budget går finansieringschefen vidare till nästa steg. Det kan innebära att hen gör avtal, till exempel termsavtal, med banken.

Företag 2 använder sig av ett flertal olika valutasäkringsstrategier för att minska risken. Deras vanligaste metoder för att säkra internationella transaktioner är användningen av terminer, efter att avtalet gjorts. Genom att låsa in en framtida valutakurs lyckas de undvika osäkerhet och potentiella förluster. Denna effektiva metod ger företaget mer flexibilitet och kan tillämpas på det lämpligaste sättet enligt deras affärsverksamhet. Förutom användningen av terminer, använder de sig emellanåt av att swapa valuta. Dessa så kallade valutawapar tillåter dem att byta en valuta mot en annan, till en förutbestämd kurs i framtiden och möjliggör en effektivare hantering av företagets likviditetsbehov, samt en minimering av valutariskerna. Utöver dessa, strävar företaget till att alltid använda sig av uppdaterade valutakurser vid offereringsskedet. Genom att alltid bidra med uppdaterade och noggranna valutakurser, säkerställer de sig att inte ta på sig risken att fastställa priser baserade på föråldrade eller felaktiga kurser. Detta skapar även en mycket trovärdigare

och pålitligare bild av företaget, vilket kan gynna dem genom ökad konkurrenskraft samt möjligheten till att bygga långsiktiga och goda relationer med sina kunder.

Till företag 1 säkerhetsinstrument hör likaså terminer till ett av det vanligaste sättet att skydda sina affärer. Sådana valutor de handlar i mindre skala, anser de inte vara lönsamt att terminssäkra, eftersom att säkra en termin kostar så mycket. Särskilt valutor de handlar med i mindre skala, som även är mycket volatila, lönar det sig ej att säkra. Orsaken till detta är på grund av att bankerna likaså har som avsikt att göra en vinst, vilket kan höja priset relativt mycket i sådana situationer. Ingen bank vill ta på sig den risken att ingå till exempel ett terminsavtal som omfattar en affär med ett problematiskt land ur en synvinkel gällande valutarisker. Exempelvis utrikeshandeln med länder drabbade av hyperinflation, lönar det sig att i stället själv försöka minska valutariskerna genom att använda sig av andra strategiska prissättningsmetoder än terminer. Över lag använder sig företaget regelbundet av denna valutasäkringsstrategi, det vill säga terminssäkring, som omfattar till största del handeln med USD och GBP.

Förutom terminer använder sig företaget även av valuta- och equityswapar. Som ett praktiskt exempel nämner intervjuobjektet följande. Låt oss säga att företaget står ute med fem miljoner dollar. Då gör företaget ett så kallat "låtsaslån" med banken där de lånar samma summa pengar. Med tanke på företagets balansräkning, där det framkommer både den aktiva sidan med fordringar och den passiva sidan med skulder, kommer dessa två att ändra i värde på samma gång ifall valutakursen ändrar. Med andra ord betyder detta att när fordringen sjunker i värde, så sjunker även skuldens värde, det vill säga banklånet. På detta sätt när fodringen minskar i värde i samband med att lånet minskar i värde, leder det till att effekterna av valutakursförändringen jämnas ut. Detta är ett alternativ som de rätt så aktivt använder sig av.

Utöver detta har företaget tidigare haft producerande bolag ute i världen, varefter de utnyttjat så kallade equityswapar, det vill säga att swapa det egna kapitalets värde. Hur detta i principen fungerar är följande. Om bolaget hade 100 USD i eget kapital och det vid årsskiftet endast skulle vara värt till exempel 90 EUR, börjar de året med att göra en swap på samma värde som en skuld. Detta betyder att om värdet på det egna kapitalet sjunker i fortsättningen, till låt oss säga 80 EUR, sjunker swapen likaså. Händer detta, gör företaget

en förlust på 10 EUR i eget kapital, medan de däremot gör en vinst på 10 EUR på själva skulden, vilket jämnar ut det slutliga resultatet.

5 Resultatanalys

I detta kapitel diskuteras den empiriska analysens resultat och upptäckter samtidigt som relevant teori kopplas ihop med det hela i syfte att ämna besvara forskningsfrågorna. Båda intervjuade företagen är verksamma inom tillverkningssektorn i Finland och har en betydande närvaro på den internationella marknaden, vilket under årens lopp skapat deras kunskap av att kunna hantera valutarisker och andra utmaningar kopplade till dessa kursförändringar. Som finska exporterande SME-företag, utsätts de för liknande valutarisker och i följande stycke redogörs för en mer djupgående analys kring deras svar.

5.1 Exponering

Den empiriska undersökningen visar att de intervjuade företagen drabbas av valutakursförändringarna, vilket enligt Butler (2016) kan ha en direkt påverkan på företagets affärsverksamhet och resultat. Företag 1 är exempelvis starkt exponerad på grund av sin starka handel i USA, vilket utgör en betydande del av deras totala försäljning. Det faktum att de prissätter sina produkter i USD under långa perioder, innebär en betydande valutakursrisk för det finska moderbolaget. Bägge företagens största risker förknippade med valutakursförändringarna ligger i transaktionsskedet av affären, eftersom risken i den potentiella tiden mellan avtal och transaktion kan variera så mycket. Transaktionsrisken hör till en av de tre huvudsakliga formerna av valutaexponering enligt och i detta fall gällande dessa exporterande företag med regelbundna globala försäljnings- och inköpstransaktioner, är det inga konstigheter varför denna typ av exponering är så stor. (Papaioannou, 2006).

Tillskillnad från företag 2 som till allra största del exponeras utav endast transaktionsrisken, drabbas däremot företag 1 också utav en av de två andra huvudsakliga formerna av valutaexponering, det vill säga omräkningsrisken. Papaioannou (2006) menar att företag

som har verksamhet utomlands utsätts för denna risk då de utländska tillgångarna ändrar i värde. I detta fall har företaget mindre dotterbolag utomlands, vilket skapar denna så kallade omräkningsrisken. Företag 2 är inte lika beroende av den amerikanska dollarns kurs, eftersom deras huvudsakliga marknad är aningen mer utspridd, som tidigare nämnt.

Eftersom företag 2 inte är lika beroende av USD som vad företag 1 är, lyckas de minska riskerna genom att ha en mer diversifierad utlandsmarknad, jämfört med en relativt amerikanskt dominerad marknad. Tanken bakom detta synsätt vad gäller riskspridning är inte precis något nytt och kan ses tillämpat i bland annat aktieplaceringar och så vidare. Slutsatsen är alltså att denna princip blir även användbar för att reducera riskerna vid valutahantering inom utrikeshandeln. (Makin, 1978).

5.2 Utmaningar

Företagen betonar vikten av att förstå sig på valutakursförändringar och att kunna identifiera dessa potentiella risker vid sina internationella affärer. Deras största utmaningar när det kommer till hanteringen av volatila förhållanden på valutamarknaden är helt enkelt förmågan att förutse utvecklingen av dessa kurser. Som Butler (2016) hävdar, kan oförutsägbarheten av valutorna orsakas av ett flertal olika faktorer och förmågan att kunna förutspå framtida svängningar är mycket utmanande. Utöver detta framstår uppskattningen på storleken av framtida kassaflöden vara ett problem. För företag 1 visar sig storleken på kassaflödet i samband med tajmingen vara ett stort hinder eftersom de tillämpar sina säkringsstrategier enligt det förväntade kassaflödet. Företag 2 känner likaså osäkerhet kring kassaflödena och anser ovetskapen som en bindande faktor till valutarisken, speciellt kring den beräknade tidpunkten för kassaflödena.

Det är inte heller helt solklart när det lönar sig att säkra affären, vilket leder till följande hinder, det vill säga implementeringen av valutasäkringsstrategier. Företagen måste ta en kalkylerad risk när det är lönsamt att säkra, och vice versa. Detta ansvar som de bär inför kommande affärshändelser bör noggrant analyseras och planeras på ett så framgångsrikt sätt som möjligt. Enligt Korhonen (2016) är det inte alltid värt att valutasäkra sina affärer, eftersom riskerna förknippade med dessa kursförändringar ofta är en fråga om bedömning, vilket kan variera stort beroende på företag. Dessutom menar han att kortsiktiga,

respektive långsiktiga affärer utgör olika stor risk och bör därmed skyddas på olika sätt. Utöver detta hävdar han att en del företag ofta finner eventuella förluster som en vardaglig sak inom valutahanteringen, eftersom det jämnas ut och kvitteras av kostnaderna som uppstår för att skydda sig. Detta stämmer rätt så långt överens med respondenternas svar. Problematiken som bägge företagen står inför gällande tidpunkten och storleken på kassaflödena, kan förknippas med teorin som Korhonen (2016) framför. Ytterligare lyckas vi koppla ihop den ovannämnda teorin om att en del företag avsiktligt går på förlust, på grund av kostnaden för att säkra. Ett gott exempel på detta är företag 1 som betonade säkerheten i deras valutasäkringsstrategi i stället för snabbvinster, vilket går hand i hand med att företaget emellanåt är redo för potentiella förluster inom deras utrikeshandel.

5.3 Säkringsstrategier

Den empiriska forskningen ger en klar inblick i dessa företags tillvägagångssätt när det gäller metod av valutasäkring. Det är värt att nämna att båda företagen är medvetna om vikten av att hantera valutarisker och att de aktivt försöker minimera dessa risker. Som gemensamt mål har de att försöka både identifiera och hantera olika typer av valutarisker som kan påverka deras affärsverksamhet. Verktygen och metoderna som använts för valutasäkringen i detta fall, har blivit bedömda enligt företagens specifika behov och tillämpas enligt deras grundläggande principer.

Utifrån respondenternas svar angående val av metod kan det konstateras att det helt klart mest populära tillvägagångssättet är användningen av externa metoder. Dessa externa metoder som innefattar utomstående aktörer för att kunna tillämpas, ses ofta som en både säkrare och vanligare strategi för mindre företag. Enligt Hull (2016) är användningen av valutaterminer en av de mest tillämpade metoderna bland företag som genomför valutasäkring. Utöver detta menar han att en del företag föredrar terminer på grund av dess kostnadseffektivitet, jämfört med andra alternativ som till exempel optioner. Teorin bakom terminskontraktens popularitet bland företag som exponeras utav valutakursförändringar kan förknippas med den empiriska forskningens resultat.

Det framkommer att bägge företagen använder sig av terminer. Den största skillnaden som uppkommer mellan dem är att företag 1 verkar ha en mer selektiv strategi och betonar

säkringen med hjälp av terminer som deras mest värdefulla säkringsinstrument. Det som förekommer under intervjustudet, är att företag 2 inte har en riktigt lika omfattande säkringsstrategi, jämfört med vad företag 1 har. De använder sig av terminer efter att avtal gjorts och utför valutaswapar också ibland beroende på situationen, medan företag 1 har en klar policy där det hör till att strategisera valutasäkringen med hjälp av att planera kommande kassaflöden och utlandstransaktioner tillsammans med företagsledningen.

Förutom användningen av terminer, nämner båda företagen att de emellanåt utnyttjar valutaswapar till sin fördel. Användningen av optioner nämndes inte en alls som ett alternativ för säkring. Detta kan enligt Butler (2016) förklaras på grund av optionernas begränsade användning i och med dess kostnad samt komplexitet, jämfört med de vanligaste metoderna, det vill säga terminer och swapar. Sammanfattningsvis kan det konstateras att den aktiva riskhanteringen bland dessa företag är en väsentlig del för deras framgång. Eftersom det i detta fall är frågan om SME-företag, vilka enligt Ameer (2010) är mer sårbara för valutakursförändringarna och kan drabbas hårdare än större företag, varav konsekvenserna kan vara förödande. Dessutom konstaterar han att ju mindre företag det är frågan om, desto högre grad av exponering utsätts de för.

6 Diskussion och sammanfattning

Resultatet av min forskning gällande två företag som hanterar valutakursrisker påpekar att förändringar i dessa kurser har en direkt påverkan på företagets affärsverksamhet och resultat. En intressant observation är fastän bägge två drabbas av valutakursförändringar, ser man en skillnad på i vilken utsträckning detta sker, vilket har en korrelation till vilken grad de säkrar sina affärer. Som tidigare nämnt, använder sig företag 1 utav en rätt så primär strategi med terminssäkring, medan företag 2 använder en mer flexibel metod vilken anpassas efter behov. Det är även fascinerande att notera de potentiella förlusterna som är förknippade med valutasäkring, vilket företag 1 betraktar som en nödvändig del av deras verksamhet, vilket uttrycker deras motiv bakom säkerhet och stabilitet. Medan jag har genomfört denna forskning har det blivit tydligt att små- och medelstora företag står inför särskilda utmaningar när det gäller valutariskhantering. Deras mindre resurser och begränsade expertis kan göra dem mer sårbara för dessa kursförändringar. Därför är det

ytterst viktigt att ha en välgenomtänkt och flexibel strategi. Forskningen fördjupas i och med praktiska exempel som uppkommer i den empiriska delen. Med hjälp av praktiska exempel som jag erhöll under intervjuerna, blir det lättare att koppla ihop den teoretiska delen, vilket ytterligare ger läsaren en tydligare uppfattning om ämnet.

Examensarbetets syfte var att undersöka hur SME-företag påverkas utav valutakursförändringar inom utrikeshandeln samt hur de hanterar riskerna förknippade med detta. Målet med min forskning var att med hjälp av den kvalitativa forskningsmetoden i form av semistrukturerade företagsintervjuer, lyckas framställa svar till mina forskningsfrågor. Utöver detta strävade jag till att ge läsaren en helhetsblick över de olika utmaningarna företagen står inför gällande valutakurserna och hur det hela i praktiken fungerar. Ämnet anser jag vara mycket relevant och ett aktuellt problemområde i dagens läge i och med den kraftiga globaliseringen. Relevansen kan påvisas genom tidigare studier som kommit fram till att små- och medelstora företag drabbats hårdare av dessa kursfluktuationer på marknaden än vad till exempel större företag. Forskningen min är uppbyggd så att läsaren på ett enkelt sätt får en klar uppfattning om de olika delområden i arbetet och lyckas koppla ihop dem som en helhet. Texten är upplagd på det sättet att undersökningens syfte och forskningsfrågor blir besvarade i arbetets empiriska del, vilket bygger på grunden för den teoretiska referensramen.

Orsaken till ämnesvalet för min undersökning var på grund av mitt intresse för internationell handel och dess praktiska utmaningar som företagen kan påträffa. Min inspiration för att undersöka just detta ämne fick jag från kursen internationell finansiering, där ämnet om valutarisker kort nämndes, varefter idén att skriva om dem uppkom. Undersökningen har varit väldigt intressant och bidragit till mycket ny kunskap om ämnet och en djupare förståelse. Genom utförandet av intervjuerna lyckades jag få en givande inblick i hur företag funderar och planerar sin affärsverksamhet kring valutakursförändringar och det har varit spännande att ta del i respondenternas expertis inom ämnesområdet. En intressant synvinkel kring forskningen av valutariskhantering skulle vara genomförandet av en jämförande studie mellan företag i olika länder. Genom att analysera skillnaderna i valutahanteringsstrategier samt exponeringen mot riskerna, kunde man få en djupare insikt i de ledande faktorerna som styr graden av exponering och valet av säkringsmetod.

Som avslutande ord kan det konstateras att undersökningens mål och syfte har uppnåtts, i och med att en bredare förståelse för hur SME-företag hanterar valutakurser inom sin internationella handel har formats. Genom den grundläggande analysen utav olika valutasäkringsstrategier och exponeringen mot riskerna, har undersökningen lyckats belysa de faktorer som styr både graden och valet av dessa ovannämnda faktorer. Ytterligare anser jag att forskningsfrågorna blivit utförligt besvarade med hjälp av den kvalitativa forskningsmetoden. Som tidigare nämnt hade en större mängd respondenter möjligen kunnat bidra till ett mer omfattande resultat. Slutligen, har undersökningen bidragit till att uppmärksamma vikten av att förstå sig på valutakurser, särskilt för små- och medelstora företag, vilket förhoppningsvis skapat en stark grund för vidare studier inom ämnesområdet.

7 Litteraturförteckning

- Ameer, R. (2010). *Determinants of corporate hedging practices in Malaysia*. International Business Research, 3(2).
- Andrén, N., Eriksson, T., & Hansson, S. (2003). *Finansiering*. Liber.
- Bell, J., & Waters, S. (2018). *Doing Your Research Project: A guide for first-time researchers*. McGraw-hill education (UK).
- Bergsten, M., & Sandahl, J. (2013). *Algoritmisk handel på valutamarknaden. Penning- och valutapolitik, 1, 30-44*. Riksbanken.
- Butler, K. C. (2016). *Multinational finance: Evaluating the opportunities, costs, and risks of multinational operations*. John Wiley & Sons.
- Danske Bank. (den 15 Juni 2022). *danskebank.se*. Hämtat (01.06.2024) från <https://danskebank.se/foretag/din-verksamhet/internationellt/mervarde-int/valutasakring>
- Grath, A. (2004). *Företagets utlandsaffärer - Riskhantering, Betalning, Valuta och finansiering* (8 uppl.). Stockholm: Industrilitteratur AB.
- Holme, I. M., & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund.
- Hull, J. C. (2016). *Options, futures, and other derivatives*. Pearson Education India.
- Jonung, L., & Bordo, M. D. (1996). *Internationella växelkurssystem och valutaunioner: några lärdomar rörande Sverige och EMU. Bilaga 1 i SOU:1996: 158. In. Sverige och EMU:betänkande (pp. 1.93)*. Nordstedts Förlag.
- Kasanen, E., Lundström, T., Puttonen, V., & Veijola, R. (1996). *Rahoitusriskit yrityksissä*.
- Korhonen, T. (2016). *Rahoitus- ja valuuttamarkkinoiden tulkintaa*. Suomen Pankki.
- Lahiri, I. (12.02.2024). *Techopedia*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.techopedia.com/se/ordlista/valutahandel-forex>
- Makin, J. H. (1978). Portfolio theory and the problem of foreign exchange risk. *The Journal of Finance*, 33(2), 517-534.
- Monex USA. (u.d.). *monexusa.com*. Hämtat (01.06.2024) från <https://monexusa.com/insight/what-are-internal-exchange-rate-risk-management-techniques/>
- Nordea. (den 25 Januari 2021a). *nordea.com*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.nordea.com/sv/nyhet/det-blaser-pa-valutamarknaden-hog-tid-for-sma-och-medelstora-foretag-att-hantera-sin-valutarisk>
- Nordea. (den 25 01 2021b). *Nordea.com*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.nordea.com/sv/nyhet/5-steg-for-att-hantera-din-valutarisk>
- Papaioannou, M. G. (2006). *Exchange rate risk measurement and management: Issues and approaches for firms*.

Patell, R., & Tebelius, U. (1987). *Grundbok i forskningsmetodik: kvalitativt och kvantitativt*. Studentlitteratur AB.

SEB. (u.d.). *seb.se*. Hämtat (01.06.2024) från <https://seb.se/foretag/valutahantering/valutasakra-din-affar>

Suomi.fi. (2021). *Suomi.fi*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.suomi.fi/foretag/finansiering-och-stod-for-foretag/finansiell-planering/guide/finansiell-planering/finanseringsrisker>

Svensson, P., & Ahrne, G. (2015). *Handdbok i kvalitativa metoder (s-8-16)*. Stockholm: Liber.

Swedbank. (2019a). *swedbank.se*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.swedbank.se/foretag/betala-och-ta-betalt/handel-med-utlandet/valutatermin.html>

Swedbank. (2019b). *swedbank.se*. Hämtat (01.06.2024) från <https://www.swedbank.se/foretag/betala-och-ta-betalt/handel-med-utlandet/valutaswap.html>

